

Ciril Miklavc:

Kako sem se učil orati?

(Slička iz kmečkega življenja)

Vsak začete! je težak, bodisi v tem ali onem poklicu. Od učenjaka do preprostega kmetu, vse se mora učiti. Noben mojster ne pade z neba, pravi znani pregovor. Vsako delo, bodisi duševno ali telesno, ima svoje težave. Izkušnje to spričujejo.

»Orat gremo jutri!« je naglasil nekega pomladanskega dne pri večerji moj gospodar in moj boter. Zemlja se je osušila, vreme je lepo, kar začeli bomo. Prej ko sejemo, prej bomo imeli kruh. Jemo ga vsi radi, zato pa vsi na delo! Nato se obrne proti meni ter vpraša: »Si že oral, pobič? — Si ali nisi, vseeno je. Pri nas boš jutri poganjal konje.« Službo pri botru sem bil namreč šele nastopil.

Sem skušal lani pri Plavžu. Šlo je za silo, odvrnem nič kaj korajžno. Vprašanje me je bilo pogrelo. Na misel mi je padlo tisto oranje pri kmetu Plavžu. Tisti nesrečni, nagajivi njegov plug, ki je bil obrabljen, zarjavel ter od sile trmast. Lemež je klopotal, vijaki ob straneh so popuščali, ročice zadaj pa se majale. Bil je podoben izdelanemu kljusetu. Delal je brazde — da joj! Same skaze, le pravih, gladkih in enakomernih po moji želji malo. »Zbit je iz samih muh,« sem se vjedal neizkušen učenec za njim. Kar ni hotel ostati z nosom v zemlji, kakor se plugu spodobi. Deček, ki mi je takrat poganjal voličke, se je poredno muzal. Vedel sem radi česa. Navihane! Da bi mi gospodar Plavž ne skočil v lase, sem s krevijasto pokoro popravljal svoje in plugove pregrehe. Zglikoval sem za seboj prst čim boljše, da bi bila njiva lepa. Plavž pa zadovoljen. Nagajalo mi je tudi kamenje, ki ga je po pohorskih planinskih njivah dovolj. Zlasti po rešah in njivah, ležečih pod vznožjem naših visokih grebenov, se drži trdovratno. Toda čim dalje sem oral, tem bolj se mi je izplelo. Seveda tako, kot bi moralo biti, vseeno še ni bilo.

Tako sem potem zaspan po tistem večeru pri botru, ko sem legel k počitku. Živo mi je stopilo pred oči, kako sem se učil orati kot pastirček, pri tuji hiši, na tuji njivi, v prvi službi. Imel sem petnajst let in lotilo se me je domotožje. S tegobo v srcu sem zapuščal preteklost, z boleščjo sprejemal sedanjost. Skušal sem odgnati misel na dom kot nadležno muho, a ni se dalo. Pozabiti na dom ni mogoče. Klič, živi v človeku, živi mu v krvi, v srcu... Predstavljal sem si dom lep, prijazen, v zarji ljubezni ves zlat, a tuje hiše so temne, hladne, za človeka mrtve. V zraku se vedno dviga tuja pest in grozi. Spomnil sem se, kaj vse mi je domača hiša delila, koliko sladkega in nenadomestljivega pogrešam z njo. Čemu sem šel zdoma — mi je spet očitalo srce. Čemu nisi ostal doma? Dom mi je dal prvi sončni žarek, božajočo materino roko, prvo nežno cvetko, odrezal prvi kos kruha, bil mi je raj, bil mi je zavetišče. Kdo bi ne odprl rad srca na stečaj spominu na domači raj? Toda prvotno moje lepo sliko so pregnale resne misli. Žehtal sem usodo naše hiše. Videl sem sključeno telo dobrega očeta, od teže krušnega vprašanja. Kakor pečat naše obsodbe sem zrl to vprašanje tudi jaz in to me je pognalo, ko sem po 14. letu končal šolo, v službo. Pogum pri tem koraku so mi dajali še vzdihli moje dobre matere, ko je čestokrat zaman brskala po shrambah za moko in drugim živežem, da bi nas nasitila. Taka je usoda revnih ljudi: kruta, neizprosna. V službi bom imel vsaj kruh,« sem si dejal. Poslovil sem se od doma in šel služiti h kmetu Plavžu. No, po enem letu sem se preselil k botru. In v razmišljanju, kaj vse bom še doživel, sem zaspal.

Ko je zjutraj boter odprl hlevska vrata, sem se zbudil. Botru so padle oči v kot hleva, kjer je nad svinjakom visela z verigami k tramu pripeta »dera« — moja postelja. Dvignil sem se iz slame in voščil botru dobro jutro. Prijazno mi odzdravi ter med

pokašljevanjem nasuje »šargi« zobanja v jasi. Vstanem, natakem lesene cokle ter začnem izpod krav kidati gnoj. V hlevu je zavlada molč. Čuti je bilo samo hrustanje močnih zob kobile.

»Orali bomo torej danes. Hvala Bogu za lepo vreme! Ti boš poganjal konje Naprosil sem Gornika, da pride danes s konjem ter pripreže k naši kobili. Saj poznaš Gornika?« Prikimal sem. »Hiter boji in na našo šargo pazi, se rada včasih navdušuje za pobeg. Krepko drži brzdo, delaj z njo mirno. Svoje kaprice ima včasih. Plužil bo Gornik. Tudi zamenjata lahko včasih, če znaš orati in če imaš veselje.«

Vtem je botra poklicala k zajutruku. Ko vstanemo od mize, udari na uho skozi odprto okno peketanje konjskih kopit. »Gornik je tukaj s konjem,« reče boter. »Res, požuril se je moč danes! Pohvalo zasluži. Jera, pripravi zajutrk tudi zanj!« Nato pogleda skozi okno. »Le Ivko je zunaj s konjem. Kako da pošlje sina? Otrok je še. Kdo bo pa oral? Kakšna škoda, sam pa moram zdoma! Preložiti ne morem ne to ne ono. Setvi se mudi! Kaj neki je zadržalo Gornika? Kaka sitnost! — V hlev postavi fuksa, Ivko,« zakliče boter Gornikovega sinu. »Sena mu vrzi, potem pa pridi v hišo!«

»Čuj, pobič,« se obrne nato boter k meni s skrbnim glasom. »Gornik ni prišel, kaj bo zdaj? Si upaš ti orati? Če ne, sem primoran poslati fanta s konjem nazaj, a vreme je tako lepo...«

»Bom oral, boter,« sem rekel korajžno. »Če je šlo lani pri Plavžu, bo šlo letos pri vas še boljše, ker sem za leto dni močnejši. Lepo bom oral, boste videli. Ivko bo pa poganjal konje.«

Botru je vidoma odleglo. Naročil nama je še, da paziva na konje, da ne pride od kake nesreče, ter da naj naloživa voz gnoja, ki ga z orodjem vred spraviva na njivo. Nato se je jel boter opravljati od doma, midva z Ivkom pa sva naložila na voz gnoj, na katerega sva posadila plug. Ko je bil voz v redu, sva zapregla. Konja sta veselo prhala in čez dobro uro, ko sva prej uredila vse potrebno z gnojem, sva pričela z Ivkom orati. Ob pričetku me je zbodel spomin na tisto oranje lani pri Plavžu. Živali sta potegnili, plug zaadi je zaškrtal in vse se je pomikalo naglo dalje na drugi konec njive. Lepa, gladka brazda zadaj je razveselila moje srce. Začetek je odprl vrata upom. Konja sta vlekla plug hitro in vztrajno. Razor za nama, brazda k brazdi je naraščala. Plug je rezal zemljo lepo, gladko kakor oblič. Tudi mladi poganjač Ivko je znal ravhati s konji. Za plugom sem se potapljaj v lepoto kmečkega stanu. Mislim sem, koliko več ljudi bi bilo lahko srečnih, da niso zavrgli domači kraj, domače delo, domačo grudo, domačo nošo, zlasti takšni, ki imajo doma hišo, polje in družino. V teh mislih je jelo vedno bolj pogosto ropotati pod plugom kamenje. Godilo se mi je skoraj tako kot lani na Plavževi njivi. Streslo me je od časa do časa tako, da sem zvezde videl. Na obraz mi je stopila skrb. Ivkova opozorila, da naj poganja bolj počasi, da ne polomiva pluga. Kar naenkrat se sredi brazde dvigne tik pred »šargo« pastirčica. Kobila je vrgla zadnji del telesa kvišku ter se poghnala divje naprej. V tem trenutku zalazi plug v kamen. Počilo je in desno rezalo pri plugu je sfrčalo odlomljeno v brazdo. Vprašujoče sva zrla z Ivkom v strti plug. Pri tem mi pade v glavo misel, da naj skočim h kovaču, ker drugega itak ni kazalo. Izpregla sva konja ter ju postavila v senco pod košato lesniko. Ivko je ostal pri konjih, jaz pa sem skočil s polomljenim rezalom h kovaču. Ta ga je takoj zvaril in lahkih nog sem se vračal na njivo. Toda pod lesniko najdem samo Gornikovega »fuksa«, botrova »šarga« se je bila utrgala in ušla

Ivkotu proti domu. S tem je naredila križ čez najino delo. Zapregla sva »fuksa« v prazen voz in se napotila tudi midva za kobilu. Za prvim ovinkom nama pa že prisopiha naproti boter. Moč se je bil ustrašil, ko je našel doma samo kobilu. Ko mu pojasniva, kako je bilo, je zahvalil Boga, da ni bilo kaj hujšega, ter se z nama vred vrnil domov.

Popoldne, ko je šel orat sam, naju je pa pohvalil, da sva nekaj le naredila in tudi še zadosti čedno. Neprilika pa, ki je zadela naju, se lahko pripeti vsakemu.

Taka je bila moja prva šola s plugom. Trda in težavna, a vendar vesela in prijetna. Sedaj je že dolgo od tega. Mnogo mojih tovarišev, med njimi tudi Gornikovega Ivkova, že pokriva hladna zemlja, meni se pa toži po srečnih mladih letih.

SMEJTE SE!

Važen vzrok

»In kaj imate prav za prav proti moji poroki z vašo hčerko? Saj ne pijem, ne kadim, ne kvar-tam...«

»Saj to je tisto! Ali mislite, da bi mi bilo prijetno, če bi mi vas neprestano dajali za zgled?!«

Pri izpitu

Smola dela zdravniški izpit.

»Povejte mi vsa sredstva, ki povzročajo pote-nje,« pravi profesor.

Smola našteje vsa najvažnejša.

»No, kaj pa če vsa ta sredstva ne bi poma-gala?«

»Potem bi poslal bolnika k vam na izpit!«

Dvojna nesreča

»Micka, če že kaj razbijete, bi vsaj še po-metli!«

»Saj bi pometla, toda danes sem tudi metlo zlomila...«

Dobra gostilna

Gost: »Takšno gospodarstvo! Zrezka ni več, pečenke ni več! Prinesite mi moj površnik!«
Natakar: »Zal mi je — ga tudi ni več!«

Ne bo motil

»Mama, kupi mi trobento!«

»Potem bi motil ateka pri delu.«

»O ne, mama, trobil bom samo takrat, ko bo atek spal.«

UGANITE!

Kdo striže in ne reže?

(Slabo nabrušene škarije)

Kateri Stol nima naslonjala? (Gora Stol.)

Imam zobe in nisem jelec, znam rezati in ni-sem nož? (Zaga.)

Koliko žeblicev potrebuje dobro podkovnan konj? (Nobenega.)

IGRAJTE SE!

Slepec in klobuk

Dva igralca se postavita drug nasproti druge-mu. Eden ima klobuk na glavi, drugi pa zaveza-ne oči. Voditelj igre vzame prvemu klobuk z gla-ve in ga izroči »slepcu«. Tega odvede za dva, tri korake proč, ga tam parkrat zavrti, nato pa mu zapove, naj vrže klobuk onemu na glavo. Prvi igralec mora mirno stati na svojem mestu.

POIŠCITE!

Deklici sta se skrila dva bratca. — Poiščite ju!